

у справах про тяжкі злочини проти особи; запровадити систему контролю якості у ланцюгу зберігання доказів (chain of custody) від місця вилучення до лабораторії [2; 5].

Отже, криміналістичні помилки при вилученні та фіксації біологічних слідів є системною проблемою, що потребує комплексного вирішення на рівні законодавчого регулювання, методичного забезпечення та підготовки кадрів. Своєчасне усунення цих помилок є необхідною умовою ефективного розслідування кримінальних правопорушень та забезпечення права особи на справедливий суд.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08 жовт. 1998 р. № 53/5 : у ред. наказу Міністерства юстиції України від 26 груд. 2012 р. № 1950/5. *Офіційний вісник України*. 2013. № 3. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
3. Шепітько В. Ю. Криміналістика : підручник. 5-те вид., перероб. і доповн. Київ : Ін Юре, 2023. 640 с. URL: <https://inure.com.ua/product/kryminalistyka-pidruchnyk-5-te-vydannya-pereroblene-i-dopovnene/>.
4. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладенні) : підручник. Київ : Кондор, 2008. 588 с. URL: <https://kondor.in.ua/kryminalistika-u-suchasnomu-viglyadi>.
5. Капліна О. В., Шило О. Г., Трофименко В. М. та ін. Кримінальний процес : підручник / за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2022. 696 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/product/kryminalnij-proces-pidruchnik-za-zagalnoyu-redakciyeyu-o-v-kaplinoyi-o-g-shila/>.

Демочко Анастасія Сергіївна,
студентка навчально-наукового інституту
права та психології Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
професор кафедри криміналістики
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Лісогор В. Г.**

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЖЕРТВ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: АНАЛІЗ РОБОТИ МІЖНАРОДНОЇ КОМІСІЇ З ПИТАНЬ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТІ

Проблема ідентифікації невпізнаних тіл в умовах масштабної збройної агресії росії проти України набула статусу одного з пріоритетних завдань для системи кримінальної юстиції. У криміналістичному розумінні встановлення особи загиблого є початковою ланкою в ланцюгу доказування воєнних злочинів і злочинів проти людяності. Без надійної ідентифікації жертви неможливо повноцінно довести суб'єктивну та об'єктивну сторони складу злочину, що робить цей процес фундаментальним для майбутніх національних та міжнародних трибуналів [1].

Аналіз діяльності Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти (ICMP) свідчить, що успіх ідентифікації залежить від створення єдиного централізованого інформаційного простору та інтегрованої системи управління даними. Ефективність розшуку забезпечується не лише сучасними технічними засобами, а й правовою готовністю держави визнати ідентифікацію обов'язковою частиною відновлення правопорядку та притягнення винних до відповідальності [2; 3].

Провідним методом сучасної криміналістики залишається ДНК-типуння, яке визнається «золотим стандартом» для ідентифікації в умовах масових захоронень. Воно особливо актуальне для випадків, коли тіла зазнали значних танатологічних змін – обвуглення, скелетизації або навмисного руйнування з метою приховування слідів злочину. Як зазначається в наукових джерелах, організаційні засади ДНК-ідентифікації базуються на принципах «законності, стратегічного планування, централізації та координації, матеріально-технічного забезпечення, кадрового забезпечення і забезпечення якості» [4, с. 29].

ICMP активно підтримує впровадження високопродуктивних технологій, що дозволяють отримувати профілі ДНК навіть зі складних зразків кісткової тканини. Формування розгалужених сімейних баз ДНК-профілів стає першочерговим тактичним завданням, що вимагає залучення широкого кола родичів для підвищення статистичної вірогідності збігів.

Окрему увагу необхідно приділити тактиці проведення ексгумацій та огляду місць подій. Використання методів судової археології, які активно впроваджує ICMP, дозволяє розглядати місце поховання як комплексне джерело криміналістичної інформації. Такий підхід дає змогу не лише вилучити біологічний матеріал, а й реконструювати обставини загибелі через детальний аналіз супутніх об'єктів: положення гільз, напрямок пострілів, засобів зв'язування та пошкоджень на одязі [2].

Сучасна криміналістична стратегія також передбачає інтеграцію цифрових технологій, зокрема 3D-сканування місць масових поховань перед початком робіт для створення точних віртуальних моделей. Важливим елементом є психологічний супровід сімей зниклих безвісти, оскільки ефективна комунікація з родинами є запорукою отримання достовірної прижиттєвої інформації про потерпілих [3].

Підсумовуючи, слід зазначити, що адаптація міжнародних стандартів і досвіду ICMP дозволяє значно підвищити темпи та якість ідентифікації невпізнаних тіл в Україні. Ключовим чинником успіху є централізація даних через Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, у поєднанні з системою ICMP. Це не лише спрощує роботу слідчих, а й забезпечує міжнародну верифікацію доказів, необхідну для реалізації права сімей на встановлення істини та притягнення винних до кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Ідентифікація загиблих у військових конфліктах за допомогою ДНК: Важливість, методи та роль сучасної генетики. GeneCode. URL: <https://genecode.com.ua/identyfikatsiya-zagyblyh-u-vijskovykh-konfliktah/>.
2. International Commission on Missing Persons (ICMP). Офіційний сайт. URL: <https://icmp.int/uk/>.

3. Гендиректорка Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти – про єдиний реєстр, аналіз ДНК та розслідування справ. *Суспільне Мовлення*. 05.06.2024. URL: <https://suspilne.media/761249-gendirektorka-miznarodnoi-komisii-z-pitan-zniklih-bezvisti-pro-edinij-reestr-analiz-dnk-ta-rozsliduvanna-sprav/>.

4. Степанюк Р. Л., Гусєва В. О. Організаційні засади ДНК-ідентифікації загиблих унаслідок надзвичайних подій із масовими жертвами. *Криміналістичний вісник*. 2023. № 1 (39). С. 29–38. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/54496de4-10f7-4a38-bc8c-e5017f3a489d/content>.

Кобелєва Анна Віталіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

завідувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Антощук А. О.

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЕКСПРЕС-АНАЛІЗУ ДНК НА МІСЦІ ПОДІЇ

Експрес-аналіз ДНК на місці подій є важливим елементом криміналістичного забезпечення, який дозволяє оперативно отримувати інформацію про особу або групу осіб, причетних до події кримінального правопорушення. У сучасних умовах, зокрема під час воєнних дій або надзвичайних ситуацій з масовими жертвами, своєчасне отримання результатів ДНК-досліджень може мати вирішальне значення для встановлення особи загиблих або поранених, а також для подальшого забезпечення належного документування доказової бази. В умовах обмеженого часу та необхідності мобільності використовуються спеціалізовані портативні пристрої для молекулярного аналізу, що дозволяють виконувати ПЛР-дослідження безпосередньо на місці події, скорочуючи час очікування результатів, який у традиційних лабораторних умовах може становити декілька днів.

Застосування криміналістичного забезпечення в таких умовах передбачає системний підхід до організації роботи на місці події. Для ефективного проведення експрес-аналізу необхідна координація між слідчо-оперативною групою та експертами криміналістичної лабораторії, що включає визначення пріоритетів вилучення біологічних зразків, забезпечення їх належного маркування та умов зберігання до моменту проведення аналізу, а також контроль за дотриманням процедур, що запобігають забрудненню чи втраті матеріалу [1, с. 145]. Кожен етап цього процесу регламентується встановленими протоколами, що формалізують алгоритм дій експертів від моменту прибуття на місце події до отримання попередніх результатів ДНК-тестів.